

MD - 3805, mun. Comrat, str. Lenin, 177
tel./fax: (+ 373 298) 23446
email: caco@justice.md

MD - 3805, мун. Комрат, ул. Ленина, 177
тел./факс. (+373 298) 23446
email: caco@justice.md

№ 327 din 15 februarie 2023

La № 03/1208 din 10.02.2023

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

Doamnei Veronica Mihailov-Moraru
Secretar de stat

La solicitarea Dumneavoastră nr. 03/1208 din 10.02.2023 parvenită la Curtea de Apel Comrat prin poșta electronică, înregistrată cu nr. de intrare 281/e din 10.02.2023, *cu privire la proiectul Legii privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (număr unic 66/MJ/2023)*, Vă informăm, că judecătorii Curții de Apel Comrat au luat cunoștință cu proiectul menționat și careva propuneri nu sunt.

Cu respect,

**Președinte interimar
al Curții de Apel Comrat**

Andrei MIRONOV

Ex.: Valentina Tucan
specialist superior al serviciului generalizare și
sistematizare a practicii judiciare în materie penală și contravențională
e-mail: caco@justice.md / tel. 0298 2-69-14

Atenție! Acest document conține date cu caracter personal, prelucrate în conformitate cu prevederile Legii nr. 133 din 08.07.2011 «Privind protecția datelor cu caracter personal». Acest document nu se supune publicității. Operațiunile efectuate cu acest document fără drept în acest sens se sancționează în conformitatea cu cadrul normativ al Republicii Moldova.

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22) 22
15 47, tel./fax:(+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009, tel. (+373
22) 22 15 47, tel./ fax: (+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Nr. 106 din 15 februarie 2023

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
secretariat@justice.gov.md

Cu referire la solicitarea nr. 03/1208 din 10 februarie 2023, Curtea semnaleză că practica autorului de a neglija termenele de avizare prevăzute atât în Legea privind cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017 cât și Regulamentul Guvernului aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 610 din 03 iulie 2018, este una vicioasă, iar conduita autorului este departe de a fi conformă principiului legalității (principiu al activității de legiferare).

Curtea a analizat sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul Legii privind evaluarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție și argumentele autorului de neacceptare a obiecțiilor Curții. Curtea califică aceste argumente ca fiind neconvingătoare și nebazate pe lege.

În cele ce urmează, Curtea se va expune pe marginea argumentelor autorului de neacceptare a obiecțiilor Curții indicate în avizul nr. 64 din 02 februarie 2023.

1. „*Reiterăm faptul că în Opinia sa din 2019 (pct. 18-19, 37- 40, 84) dar și cea din 2021, Comisia de la Veneția a constatat deja, situația extraordinară în care se află Republica Moldova cu privire la starea gravă în justiție*”.

Argumentul autorului reprezintă un fals cras. Comisia de la Veneția atât în opinia din 2019 cât și cea din 2021 nu și-a arogat competența de a face asemenea constatări. Extrasele invocate de către autor nu se referă la Republica Moldova: par. 18-19 – se referă la „anumite constatări” însăși ale autorului expuse în nota informativă prezentată Comisiei de către același autor; par. 37-41 – anumite constatări cu referire la **Albania** și **Ucraina**; par. 84 – „*At the end, it falls ultimately within the competence of the Moldovan authorities to decide whether the prevailing situation in the Moldovan judiciary creates sufficient basis for subjecting all the sitting Supreme Court judges to extraordinary re-evaluation as provided by the draft law*”.

În opinia Curții, autorul a neglijat constatările Comisiei de la Veneția, prezentând propria versiune ca o constatare a Comisiei.

2. „Citatul invocat din par. 47 al Opiniei Comisiei de la Veneția nr. CDLAD(2022)024 se referă la o versiune anterioară a proiectului de lege, în care rolul CSM în procesul de evaluare nu era reglementat suficient, iar Comisia de evaluare era împuternicită să adopte o „decizie”. Subliniem faptul că prevederile respective au fost modificate conceptual. Drept urmare, potrivit versiunii proiectului prezentat repetat spre avizare, Comisia de evaluare va întocmi un raport, ce va fi transmis la CSM. Subliniem că anume CSM va fi împuternicit cu dreptul de a accepta sau nu concluziile din raportul Comisiei de evaluare și de a decide în privința eliberării sau nu din funcție a judecătorilor”.

Proiectul propus instituie o comisie de evaluare, cu competențe directe de a face constatări, concluzii, ce au efect direct asupra carierei judecătorilor în exercițiu. Instituirea unui asemenea organ nu se încadrează în prevederile art. 123 alin. (1) din Constituție, or norma respectivă stabilește expres organele abilitate cu atribuții în ceea ce ține de cariera judecătorilor – **Consiliul Superior al Magistraturii, care își exercită atribuțiile în mod direct sau prin intermediul organelor sale specializate.** Acest fapt exclude participarea altor organe, structuri, comisii în acest proces!

Astfel, făcând trimitere la par. 47 al Opiniei Comisiei de la Veneția nr. CDLAD(2022)024, Curtea Supremă de Justiție a punctat asupra faptului că evaluarea extraordinară a judecătorilor, promovată de autor, presupune intervenție legislativă la nivel de lege organică **și nu implică modificări ale normelor constituționale (modificarea art. 123 din Constituția Republicii Moldova).** Comisia de la Veneția a reamintit autorului că orice acțiuni care vizează cariera judecătorilor, trebuie să respecte normele constituționale!

Modificarea conceptuală a proiectului invocată de către autor, precum că CSM va fi împuternicit cu dreptul de a accepta sau nu concluziile din raportul Comisiei de evaluare, **în nici o măsură nu înlătură viciile de constituționalitate!**

5. „Reiterăm argumentele din cadrul primei avizări: „Demisia presupune încetarea raporturilor de muncă din proprie inițiativă. În cazul judecătorilor, între momentul depunerii cererii de demisie și momentul „acceptării acesteia” apare o perioadă de timp de câteva zile/săptămâni. Persoanele care vor depune cerere de demisie, refuzând astfel să participe la evaluarea integrității, nu au „dreptul moral” de a participa în perioada respectivă la adoptarea actelor judecătorești de dispoziție”.

Curtea reiterează, atunci când se dezbate proiecte de acte normative, este preferabil ca subiecții antrenați în dezbaterile respective să opereze cu argumente juridice, bazate pe acte normative. În ceea ce privește „moralitatea”, Curtea reiterează că categoriile

filozofice excedează domeniul dreptului și respectiv, nu generează efecte juridice. În acest sens, Curtea sugerează autorului să studieze cadrul normativ referitor la momentul producerii efectelor juridice a cererii de demisie.

11. *„Subliniem că verificarea efectuată de Comisia de evaluare nu are drept scop substituirea unui proces penal și nici nu are efectele unui proces penal. Pe parcursul ultimilor ani, activitatea autorităților menționate s-a dovedit a fi mai puțin eficientă în raport cu încălcările comise de unii judecători. Comisia de evaluare nu va substitui nici una din autoritățile respective, ci va folosi informația din bazele de date”.*

Inițial, Curtea constată că argumentele autorului par cel puțin evazive și nepertinente.

Reieșind din textul normei propuse, Comisia poate face anumite constatări cu privire la integritate, suspiciuni de acte de corupție sau admiterea unor încălcări fiscale, Acest fapt constituie o substituie a competențelor autorităților statului responsabile de aceste domenii. Curtea a indicat acest argument în evidențierea faptului că constatările Comisiei cu privire la aceste aspecte se află în afara controlului judecătoresc. Prin prisma art. 18 alin. (2) din proiect Curtea Supremă de Justiție admite contestația doar dacă constată existența unor circumstanțe de fapt care puteau duce la promovarea evaluării. Cu alte cuvinte, constatarea încălcărilor menționate de către organele statului precum Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat și organele de urmărire penală, pot fi contestate în instanța de judecată, pe când constatările Comisiei cu referire la aspectele menționate - **nu pot fi contestate.**

La fel, cu referire la anumite expuneri ale autorului precum: *„activitatea autorităților menționate s-a dovedit a fi mai puțin eficientă în raport cu încălcările comise de unii judecători”*, Curtea amintește că potrivit art. 40 alin. (1) din Legea cu privire la Guvern nr. 136 din 07 iulie 2017, Raporturile Guvernului cu alte autorități publice se bazează pe spirit de colaborare și suport reciproc.

14. *„Cu referire la interdicția de a ocupa anumite funcții, subliniem faptul că aceasta nu se va aplica prin actul Comisiei de evaluare. Reiterăm că hotărârea finală va fi luată de CSM, în baza raportului întocmit de Comisia de evaluare și a materialelor din dosarul persoanei evaluate. Subliniem că proiectul reglementează expres împuternicirile CSM-ului de a accepta sau de a nu accepta raportul Comisiei de evaluare. Referitor la consecințele respective, menționăm că comentariile Comisiei de la Veneția se refereau la o versiune anterioară a proiectului de lege, în care era prevăzută o interdicție pentru 10 ani de a ocupa anumite funcții expres stabilite (para 61 din Opinia Comisiei de la Veneția nr. CDLAD(2022)024). Subliniem că prevederea respectivă a fost modificată, fiind micșorată durata interdicției (de la 10 ani la 7 pentru funcția de judecător și 5 pentru celelalte funcții/profesii) și revizuită lista funcțiilor (s-a*

exclus serviciul public). Remarcăm că în cadrul consultării ulterioare a proiectului cu Comisia de la Veneția, aceasta nu a obiectat referitor la redacția nouă a alineatului respectiv”.

Deși (după cum pretinde autorul) Comisia nu a obiectat referitor la redacția nouă a alineatului respectiv, Curtea remarcă că din perspectiva pct. 190 a Regulamentului Guvernului, ține de competența participanților la avizare să obiecteze, iar obiecțiile formulate în mod firesc, ar trebui combătute. La fel, reieșind din argumentele autorului, rămân de neînțeles motivele privind neacceptarea obiecțiilor Curții.

17. *„Candidații din rândul nonjudecătorilor sunt juriști cu cel puțin 10 ani de experiență profesională (pentru avocat, procuror) sau cel puțin 6 ani experiență (pentru judecător al Curții Constituționale sau al Curții europene pentru Drepturile Omului), iar calitățile și abilitățile profesionale ale acestora vor fi apreciate de CSM în baza criteriilor stabilite de lege. Îngrijorarea privind constituirea completului „în exclusivitate din judecători numiți din afara corpului de magistrați, cu 0 experiență în funcția de judecător” nu poate constitui un argument în condițiile în care nu toți absolvenții Institutului Național al Justiției au experiență, iar după numire în funcția de judecător contribuie la înfăptuirea actului de justiție de rând cu judecătorii cu experiență. În context, nu poate fi ignorată experiența unui judecător al Curții Constituționale sau al Curții europene pentru Drepturile Omului care ar putea deveni judecător la CSJ sau a unui avocat/procuror cu o activitate notorie”.*

Curtea nu a subestimat competențele absolvenților INJ, a judecătorilor Curții Constituționale sau ai Curții Europene pentru Drepturile Omului, Curtea a încercat să puncteze autorului asupra competențelor necesare pe care ar trebui să le posede judecătorii care vor examina asemenea cauze sensibile și complexe, având ca obiect cariera judecătorilor.

La final, în urma analizei sintezei obiecțiilor și propunerilor la proiect Curtea constată că în esență, toate argumentele/ obiecțiile formulate de către subiecții avizării cu referire la conținutul proiectului nu au fost acceptate, refuzul fiind motivat prin argumente neverosimile. În acest sens, se impune concluzia că de fapt, procesul de avizare este unul mimat, realizat în vederea creării aparenței respectării etapelor și regulilor procesului de legiferare.

Digitally signed by Filincova Svetlana
Date: 2023.02.15 16:15:05 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Svetlana FILINCOVA
Președinte interimar

**CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII
AL REPUBLICII MOLDOVA
JUDECĂTORIA CAHUL**

*MD-3909, or. Cahul, str. M. Frunze 62
Tel. (239) 2-46-82*

Nr. 2330 din 20. 02. 23.

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

La data de 10.02.2023 prin intermediul poștei electronice a instanței a parvenit solicitarea nr. 03/208 referitor la avizarea repetată a proiectului Legii privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (număr unic 66/MJ/2023).

La cele solicitate, Judecătoria Cahul, Vă comunică că din partea instanței nu sunt avizări pe marginea proiectului Legii privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție (număr unic 66/MJ/2023).

Cu respect,

**Președinte interimar al
Judecătoriei Cahul**

Svetlana UZUN

recomandările din Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei privind proiectul de Lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție, adoptată în cadrul celei de-a 132-a sesiune plenară (17-18 iunie 2022) ”...sistemul de verificare trebuie să fie pus în aplicare în cadrul **garanțiilor constituționale**, în special în ceea ce privește independența sistemului judiciar, și poate fi justificat numai în cazul unor circumstanțe excepționale, după ce au fost luate în considerare toate celelalte metode de responsabilitate judiciară”¹.

În context, menționăm că, în Opinia comună a Comisiei de la Veneția și a Directoratului General pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) al Consiliului Europei privind proiectul de Lege cu privire la Curtea Supremă de Justiție, adoptată în cadrul celei de-a 120-a sesiune plenară (11-12 octombrie 2019) ”orice sistem de vetting prevăzut de proiectul de lege și punerea sa în aplicare ar trebui să respecte Constituția actuală și, în special, dispozițiile constituționale privind independența sistemului judiciar”².

În această ordine de idei, concluzionăm că, una din modalitățile de protejare a libertății de muncă a judecătorului urmează a fi instituția demisiei și dreptul la demisie, care nu poate genera careva consecințe nefavorabile.

Tot aici, considerăm oportun de menționat că, prevederile art.3 alin.(5) poartă un caracter discriminatoriu. Conform prevederilor art.26 alin.(8) din *Legea nr.544/99 cu privire la statutul judecătorului - "Demisia judecătorului se sistează și în cazul numirii repetate a acestuia în funcția de judecător"*. Astfel, depunerea cererii de demisie peste termenul de 20 zile de la intrarea în vigoare a *Legii* supuse avizării, se echivalează cu nepromovarea evaluării și, respectiv, judecătorii vor fi privați în valorificarea dreptului său de a activa în calitate de judecător timp de 7 ani, contrar prevederilor enunțate *supra*, spre deosebire de judecătorii care au depus cererea până la intrarea *Legii* în vigoare.

3. La articolul 7 alin.(1) lit.g) nu sunt clare raționamentele autorului proiectului de Lege de a include în lista cerințelor de corespundere a calității de membru al Comisiei de evaluare cerința – cunoașterea la un nivel suficient a limbii engleze. De menționat că, cunoașterea limbii engleze nu este o condiție pentru subiecții evaluării menționați la art.3 din proiectul de *Lege* supus avizării. Tot aici, este necesar de a remarca că, această condiție va limita esențial numărul candidaturilor la membri ai Comisiei de evaluare.
4. La articolul 7 alin.(3) pct.2) lit.c) opinăm pentru excluderea cuvântului ”*flagrante*”. Or, comiterea unei infracțiuni deja constituie un temei pentru revocarea membrului Comisiei de evaluare.
5. La articolul 7 alin.(3) pct.2) lit.e), propunem de revizuit termenul ”*mai mare de 30 zile*”. Conform prevederilor art.(2) alin.(1) din proiectul de *Lege* supus avizării ”*Evaluarea reprezintă un exercițiu excepțional unic și limitat în timp*”. Tot aici e de menționat că, conform prevederilor art.7 alin.(5) ”*În cazul încetării calității de membru al Comisiei de evaluare în baza temeiurilor stabilite la alin. (3) pct. 1)-3), președintele Comisiei de Evaluare [...] sesizează Parlamentul,*

¹ [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)024-e&tblcid=1wAR3TUtw1R099iC3yXtoing9FfDg1pW6Wl8a6fYBTRxIn9Numjw_Wi1z31hA](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)024-e&tblcid=1wAR3TUtw1R099iC3yXtoing9FfDg1pW6Wl8a6fYBTRxIn9Numjw_Wi1z31hA) (para.27)

² [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)020-c](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)020-c) (para 47-48)

Uniunea Avocaților din Republica Moldova

Союз Адвокатов Республики Молдова

Union of Advocates of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
email: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/138/2023 din 14.02.2023

La nr. 03/1208 din 10.02.2023

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

secretariat@justice.gov.md

diana.melenciuc@justice.gov.md

Cu referire la proiectul de Lege privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, număr unic 66/MJ/2023, remis spre avizare repetată, comunicăm lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Cu respect,

Digitally signed by Popescu Dorin
Date: 2023.02.20 14:00:58 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dorin POPESCU

Președinte al Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Ex. Vladislav Cîrlan

Tel. 022 221910;

e-mail: vladcirlan@yahoo.com

**CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU**

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

**CHISINAU
COURT OF APPEAL**

4 Teilor-str., Chișinău:2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

15-Ob-23 No 4-35/14-408

Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Cu referire la scrisoarea cu nr. 03/1208 din 10 februarie 2023, cu privire la proiectul de Lege privind evaluarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție (număr unic 66/MJ/2023), Curtea de Apel Chișinău Vă informează că, susține proiectul Legii supra, sugestii și obiecții pe marginea proiectului examinat, nu sunt.

Cu stimă,

Vicepreședintele interimar
al Curții de Apel Chișinău

Ghenadie MIRA

**CURTEA DE APEL
CAHUL**

**АПЕЛЛЯЦИОННАЯ
ПАЛАТА КАХУЛ**

Republica Moldova, MD-3909, or. Cahul,
str. Ștefan cel Mare, 30
tel. (299) 2 – 55 – 85, tel./fax. (299) 3-26-72
cach@justice.md

Республика Молдова, MD-3909, г. Кахул
ул. Штефан чел Маре, 30
тел. (299) 2 – 55 – 85, тел./факс. (299) 3-26-72
cach@justice.md

15. 02. 2023

nr. 495

D-nei Veronica MIHAILOV-MORARU
Secretar de stat

secretariat@justice.gov.md
diana.melenciuc@justice.md

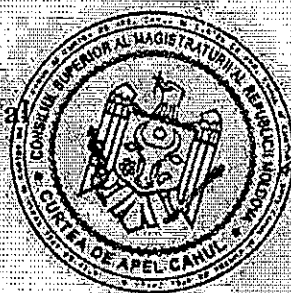
Stimată Doamnă,

La solicitarea DVS. din 10.02.2023 nr. 03/1208 referitor la avizarea repetată a proiectului *Legii privind evaluarea judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție* (număr unic 66/MJ/2023), analizând și studiind proiectul nominalizat Curtea de Apel Cahul Vă informează:

Obiecții și recomandări din partea judecătorilor Curții de Apel Cahul nu au parvenit.

Cu respect,

Președinte interimar a
Curții de Apel Cahul

Galina VAVRIN

ex: Ianulova Maia
tel. 0(299) 3-26-72